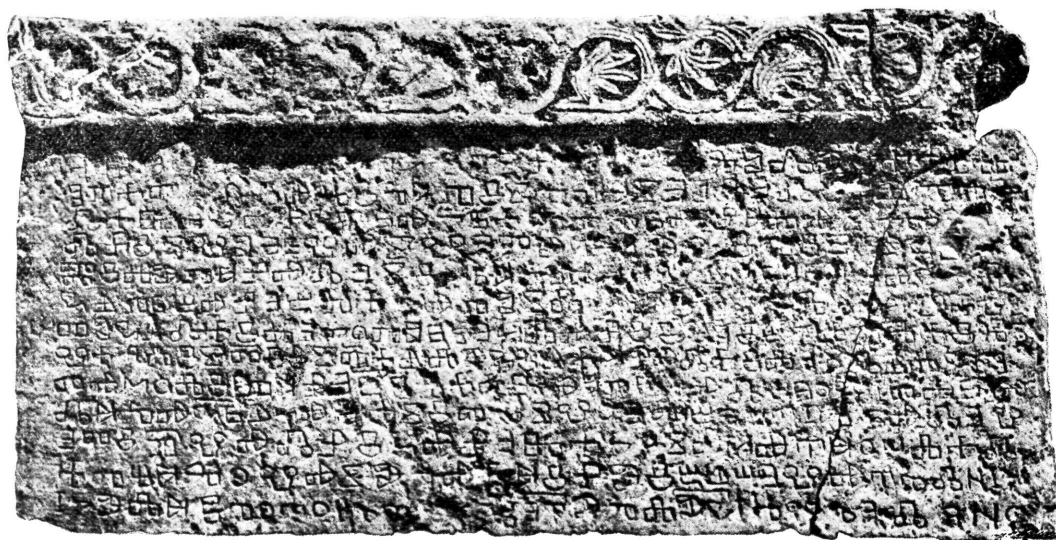

Glagolski napis u crkvi sv. Lucije kod Baške na otoku Krku.

Poznatim napisom u crkvi sv. Lucije kod Baške pozabavili su se prije mene Pavao Josip Šafařík, Ivan Kukuljević Sakcinski, Matija Mesić, Mijo Sabljar, Ivan Crnčić i Dr. Franjo Rački. Najviše si je za taj spomenik stekao zasluga, nema sumnje, Dr. Franjo Rački. On je ne samo dao po zagrebačkom fotografu Standlu prirediti dva fotografička snimka ovoga spomenika još u ono vrijeme (prije 36 godina), kada je bio bolje sačuvan nego li je danas, on je ne samo dao po kiparu Rendiću u sadri snimiti napis (negativ), već je on i nastojao po mogućnosti odgonetnuti i taj zanimivi dosada najstariji poznati hrvatski glagolski spomenik. U tom je poslu prilično i uspio, ali posvema ipak nije¹. Kasnije pokušao je Ivan Crnčić² Račkovo čitanje mjestimice ispraviti. Nu uza sve to nije ovaj napis postao sasna jasan.

Sl. 7. Glagolski napis u crkvi Sv. Lucije kod Baške na otoku Krku.

To me je potaklo, da sam i ja u narodnom muzeju ogledao i proučio i sadreni snimak Rendićev i obadva fotografična snimka zagrebačkoga fotografa Standla, pa sam ovaj spomenik točno po recima pročitao ovako:

¹ Starine VII.

² Starine XX.

1. redak: č. t. i. tc i sn go du . a . azь
2. „ : opatь Drъžiha pisahь se o ledinê, juže
3. „ : da Zьvьnimь, kralь hrvatьskь . .
4. „ : dni svojeje vь svetuju Luciju i sv. . . .
5. „ : mi županь Desida Kr . . vê, ь v Lu-
6. „ : cê Prbьnebga . ь posl. Vi . . . l . . . va v o-
7. „ : tocê, da iže to poreče, kьni i bo i bogo la i g. e-
8. „ : vaglisti i staja Lucija, amь, da iže sdê žive-
9. „ : tь, moli za ne boga. Azь opatь Dbivitь zь-
10. „ : dahь crêkьvь siju . ь svojeju bratiju sь dev-
11. „ : etiju vь dni kьneza Kosьmьta oblad-
12. „ : ajućago vьsu kьrainu. I bêše vь tь dni M-
13. „ : ikula ot Otočьc etuju Luciju vь edino.

Nadopunivši oštećena mjesta na spomeniku današnjim hrvatskim pravopisom čitam cijeli spomenik ovako:

„1120. (Vь ime o)tc(a) i s(i)n(a) i sveta)go du(h)a.

Azь opatь Drъžiha pisahь se o ledinê, juže da Zьvьnim(i)r, kralь hrvatьskь, (vь) dni svojeje vь svetuju Luciju, i sv(edokь) mi županь Desida (vь) Krь(ba)vê, (župan)ь v Lucê Prbьnebga; — sь poslь Vi(tos)l(êa)va v otocê:

da iže to poreče, kьni ji bo(gь) i bogo(rod)lja i 4 eva(n)glisti i s(ve)taja Lucija, am(e)нь,

da iže sdê živetь, moli za nje boga.

Azь opatь Dbivitь zьdahь crêkьvь siju (s)ь svojeju bratiju, sь devetiju, vь dni kьneza Kosьmьta obladajućago vьsu kьrainu.

I bêše vь tь dni (sveti) Mikula ot Otočьc(a) sь sv)etuju Luciju vь jedino.

Latinski bi prijevod glasio:

Anno 1120. In nomine patris et filii et sancti spiritus

Ego abbas Drъžiha scripsi hoc de agro (terra inculta), quem dedit Zьvьnimir, rex Croatarum, in diebus suis sanctae Luciae, et testis mihi Desida, iupanus Corbaviae, Pribinega, iupanus Lucae; — hic legatus Vitoslavi in insula (Vegla):

ut qui huic (donationi) contradixerit, maledicat illum deus et dei genitrix et quatuor evangelistae et sancta Lucia, amen,

ut qui hic vivit, oret pro illis deum.

Ego abbas Dbivit aedificavi ecclesiam istam cum meis novem fratribus (monachis) in diebus comitis Cosmae, dum (is) dominaretur universae regioni (huic).

Et erat his diebus (sanctus) Nicolaus de Otočac cum sancta Lucia in commune.

Hrvatski prijevod glasi:

1120. U ime oca i sina i duha svetoga.

Ja opat Drъžiha pisah ovo o ledini, koju dade Zvonimir, kralj hrvatski, u svoje vrijeme u svetoj Luciji, i svjedok mi je župan Desida u Krbavi (i) Pribiniga, župan u Luci; — ovaj izaslanik Vitoslava na otoku:

da tko to poreče, neka ga prokune bog i bogorodica i 4 evanđelista i sveta Lucija, amen;

da tko ovdje živi, moli boga za njih.

Ja opat Dbivit sazidah ovu crkvu sa svojom braćom (monasima) devetoricom u vrijeme kneza Kosme, koji je obladao cijelu krajinu.

I bješe u to vrijeme sv. Mikula (= samostan sv. Mikule) u Otočcu zajedno sa svetom Lucijom (= sa samostanom sv. Lucije).

Razlike između moga čitanja i čitanja Račkova i Crnčićeva:

U 1. retku čita Rački i Crnčić † č. r. (= † 1100.), dočim ja čitam č. r. i. (= 1120.). Ja naime ne vidim nikakova znaka križa (†), već ono, što su oni držali po svoj prilici znakom križa, držim oštećenim znakom pismena č (= 1000), drugi znak je nedvojbeno pisme r (= 100), a treći oštećeni znak je najbliži pismenu i (= 20).

U 4. retku čita Rački posljednju riječ „*isvšed*“ (= pošavši), dočim ja pristajem uz čitanje Crnčićevo „*i svedok*“, jer se jasno vide pismena „*i sv*“ i jer se ovakvim čitanjem polučuje znatno bolji smisao.

U 5. retku čitaju Rački i Crnčić ime župana „*Desila*“, dočim ja mogu iz fotografskoga snimka jasno pročitati *Desida* i na Rendićevu sadrenom snimku bolje se raspoznaje slovo *d* nego li slovo *l*, premda je dosta oštećeno.

U 6. retku prihvatio sam čitanje Račkovo i Crnčićevo „*Prbnebg*“, premda bih sam volio čitati *Prbnebz*, jer je onaj ponešto oštećeni znak sličniji pismenu *z* nego li *g*. Prihvatio sam ipak čitanje Račkovo i Crnčićevo, jer se ovaj znak može od nevolje čitati kao *g* i jer Rački uvjerava, da se ime župana *Pribinega* spominje u toj formi i u starim latinskim ispravama.

U 6. retku čitaju Rački i Crnčić „*s^h posl(a)*“, dočim ja čitam „*s^h posl^h*“, pa dobiva cijela ova rečenica drugo značenje. Kod njih znači: „Ovaj (župan *Prbnega*) posla Vitoslava na otok“, a kod mene: „Ovaj (župan *Prbnega*) kao izaslanik Vitoslava na otoku“.

U 7. retku čita Rački „*to poreče*“, a Crnčić „*opoišće*“. Držim, da je Račkovo čitanje ispravnije, stoga sam ga i prihvatio. U istom retku čita dalje Rački „*blažena bogorodica*“ a po prilici jednako i Crnčić, nu iz preostalih znakova ne da se nikako pa ni u kraticama dobiti „*blažena*“ (*bžna* ili *bna*), već se razabiraju pismena „*bo-go . . . la*“, iz česa sam ja složio imenicu „*bogorodilja*“.

U 10. retku čitaju Rački i Crnčić „*i svojeju bratiju, s^h devetiju*“, dočim ja čitam „*s^h svojeju bratiju, s^h devetiju*“ s razloga, što se pred riječju „*svojeju*“ jasno vidi poluglas *h* i što je konzekventnije čitanje „*s^h svojeju bratiju, s^h devetiju*“ no „*i svojeju bratiju, s^h devetiju*“.

U 13. retku čita Crnčić „*ot Otočec*“, dočim ja čitam *ot Otočec(a)*, a Rački nije mogao ovoga retka do kraja pročitati.

Tumač:

Cijeli se napis dijeli u četiri česti i to:

1. Kršćanska formula, kojom počimaju isprave: „*V^h ime otca i sina i sve-tago duha*“ zajedno sa godinom, kada je ploča postavljena.

2. Sadržaj onoga, što je opat Držiha napisao o darovnici kralja Zvonimira samostanu sv. Lucije, koji su pri tom bili svjedoci, što se ima dogoditi onomu, koji bi tu darovnicu porekao i što imadu raditi u korist duša onih, koji su bili nazočni kod sastava te darovnice, oni, koji će živjeti u samostanu sv. Lucije. To darovanje dogodilo se između g. 1076. i 1089.

3. Potvrda, da je crkvu sv. Lucije saziđao opat Dbivit sa devetero braće (monaha) i postavio ovu ploču, na kojoj je građevni napis ove crkve, g. 1120.

4. Pripomena, da je u to vrijeme bio samostan sv. Lucije kraj Baške pod zajedničkom upravom sa samostanom sv. Mikule u Otočcu.

Nadam se, da sam ovim člankom ne samo definitivno ustanovio tekst ovoga znamenitoga hrvatskoga napisa, nego i precizirao njegov sadržaj. S grafične i paleografske strane razjasnio je dovoljno ovaj spomenik Dr. Rački, te mi nije s te strane nužno posebice govoriti.

R. Strohal.